

Toespraak Voorzitter Erry Stoové bij Indische Plaquette | 2018

**Nationale Herdenking
15 augustus 1945**

Geachte voorzitter van de Eerste Kamer,
Geachte voorzitter van de Tweede Kamer,
Geachte leden van de Eerste en Tweede Kamer,

Geachte aanwezige vertegenwoordigers van de Aangesloten
Organisaties van de Stichting Nationale Herdenking 15 Augustus
1945,

Dames en heren,

Als vertegenwoordigers van zo'n vijftig bij de Stichting Nationale
Herdenking 15 Augustus 1945 betrokken organisaties vormt u het
georganiseerde draagvlak voor de Nationale Herdenking bij het
Indisch Monument.

Traditiegetrouw komen wij één dag voor de 15de augustus
bijeën in de hal van de Tweede Kamer, bij de Indië plaquette.
Ik dank het Presidium dat wij weer gastheer kunnen zijn voor
deze intieme herdenking.

Ik dank het Presidium ook voor het feit dat elke dag, door het
omslaan van een pagina van het Gedenkboek met de namen
van de oorlogsslachtoffers, wordt stilgestaan bij al degenen die
de oorlog niet hebben overleefd.

Door dat dagelijks eerbetoon kunnen de nabestaanden troost
vinden bij de gedachte dat hun geliefden en voorouders niet
worden vergeten.

Tweeduizend en achttien is uitgeroepen tot het jaar van het
verzet. In heel Nederland wordt dit jaar extra aandacht besteed
aan de rol van het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog.
Wie met de vraag wat de rol was van het verzet tijdens
de Japanse overheersing in Nederlands-Indië langs de
Nederlands-Indische gemeenschap gaat beseft weer eens
hoe onvergelykbaar de situatie in Nederlands-Indië was in
vergelijking met de situatie in Nederland tijdens de oorlogsjaren.

Over wat er in Nederlands-Indië aan groot en klein verzet is
gepleegd zijn tot nu toe geen landelijk bekende heroïsche
verhalen gedeeld. Voor onze geschiedenis geen Bankier van het
Verzet of een Soldaat van Oranje.

Het militaire en ambtelijk verzet werd, overigens net zoals in
Nederland het geval was, al snel opgerold door de Japanners.
Daarna werd het complete militaire en Europese deel van de
bevolking in kampen bijeen gedreven.

Een groot deel van de Indo-Europese bevolking moest zien te
overleven in een vaak vijandige omgeving buiten de kampen.
Velen werden ingezet als dwangarbeider.

Het dagelijks leven in Indië was tijdens de bezetting dermate ontwricht dat het niet kon werken als dekmantel voor georganiseerd verzet.

Voor hen die de oorlog daadwerkelijk hebben moeten ondergaan was het een tijd waarin zij werden teruggeworpen op hun morele en mentale kracht. En daar zijn talloze voorbeelden van.

Dat heeft ons doen besluiten om de Nationale Herdenking op 15 augustus in het teken te stellen van de in marmer gebeitelde boodschap: De Geest Overwint.

Een ode aan de veerkracht van alle slachtoffers van de bezetting.

Wij zijn op zoek gegaan naar antwoorden op de vraag hoe de overlevenden van nu de moed hebben gevonden om tirannie te trotseren.

En hoe heeft de oorlogsgeneratie de kracht gevonden om na de oorlog de draad van het leven weer op te pakken.

Bij onze zoektocht kwamen we bij toeval in contact met de nu 94-jarige, in Kaapstad woonachtige, dr. Mets.

Hij heeft ons deelgenoot gemaakt van zijn ervaringen. Hij had het 'geluk', zoals hij dat zelf verwoordde, om als 18-jarige in het jongens- en mannenkamp omringd te zijn geweest door drie trouwe vrienden, de kongsi.

En ook door ouderen, die de moeite namen de jongens in het kamp te onderwijzen en hen niet aan hun lot over te laten.

Het heeft de heer Mets geïnspireerd om arts te worden en zich zo dienstbaar te maken aan de medemens. De verschrikkingen in het kamp, maar ook de mooie voorbeelden van ouderen die zich bekommerden om anderen, hebben hem sterker gemaakt. Ook zijn wij te rade gegaan bij de ons zo dierbare en elk jaar ook hier aanwezige Thea Meulders.

Thea zet zich al jaren als gastdocent in om haar ervaringen te delen met de jeugd van nu. Zij wees met haar voorbeelden om te overleven vooral op de rol van humor.

Zo kregen de vrouwen de opdracht om een Japanse vlag te maken. Voor de rode zon in de vlag werd een rood speelbroekje van een van de kleintjes gebruikt. En elke keer, wanneer de vlag werd gehesen, gierde het broertje van het jongetje wiens broekje was verknipt het uit van het lachen onder het uitroepen van 'daar hangt de poepbroek van Beppie'.

De ouderen genoten in stilte van deze kleine verzetsdaad.

Een bekend voorbeeld, dat in veel kampen werd nagevolgd, was het zingen van het liedje 'het zonnetje gaat van ons scheiden' tijdens het strijken van de Japanse vlag bij het verplichte avondappel.

Dat gaf de vrouwen moed, omdat het de gedachte voedde dat de oorlog eens afgelopen zou zijn.

Deze en zoveel andere verhalen tonen aan dat, hoe groot de wanhoop en het verdriet ook was, binnen en buiten de kampen en bij de velen die als krijgsgevangenen of dwangarbeider werden uitgebuit, de oorlogsgeneratie is blijven vertrouwen op hun geestkracht. Al dan niet geholpen door naasten. Dat de Geest Overwint is daarmee zowel een constatering als een boodschap voor de naoorlogse generaties.

Laten we een voorbeeld nemen aan al die grote en kleine daden die weerstand boden aan de overheerser. De ervaringen en verhalen van onze dierbaren die de oorlogsjaren hebben moeten doorstaan kunnen ons houvast bieden wanneer de geschiedenis van onderdrukking en tirannie zich onverhoopt zou herhalen. Zoals de dichter Albert Verweij het zo prachtig verwoordde in zijn gedicht:
Gij en wij saam.

Ik citeer enkele regels:
Wie is zo sterk dat hij de chaos temt?
Wie kan het leed zien zonder schreiende ogen?
Niet wij:
Maar juist daarom voelen wij ons voorbestemd
Tot rustloos pogen.
Gij en wij saam, wij moeten doen,
Niet overwijs, niet over-koen
Naar ons vermogen.
Wie waarlijk leeft, heeft in zijn hart
Een onvernietigbare veer,
Een stille kracht, die iedere weerstand tart.

Onze intieme herdenking hier, in het hart van onze democratie, en de Nationale Herdenking morgen zijn een eerbetoon aan de oorlogsgeneratie die met hun stille kracht de weerstand hebben getart.

Die hebben bewezen dat uiteindelijk De Geest Overwint.